

ANLAŞMAZLIKLARI ÇÖZÜYÜRÜZ

Her insan bir birey olmanın yanında yaşadığı toplumun bir parçasıdır. Birlikte yaşamak insanlar arasında bu gibi olumlu ilişkilerin kurulmasını sağlasa da zaman zaman anlaşmazlıkların ve çatışmaların ortaya çıkmasına da ortam hazırlayabilir. Fakat insanlar günlük yaşamlarında karşısındaki dinleme, uygun bir dil kullanma, mantıklı davranma, empati kurma, hatalarını kabul etme, başkalarının haklarını da gözetme gibi konularda duyarlı olurlarsa anlaşmazlıkların ortaya çıkması engellenebilir. **Makul olma** olarak adlandırabileceğimiz bu davranış biçimi insanları anlaşmazlık ve çatışmalardan uzak tutar. Anlaşmazlık çıksa bile, çıkan anlaşmazlıkların uzlaşıyla çözümlenmesini sağlayarak hayatımızı kolaylaştırır.

İnsanlar arasında yaşanan anlaşmazlıklar bazen okulda veya mahalledeki kişilerle de yaşanabilir. Anlaşmazlık yaşayan bir insan karşısındaki kişiyle anlaşmazlığın neden kaynaklandığı, nasıl çözüleceği gibi konuları müzakere edebilir. **Müzakere**, sorun yaşayan iki kişinin araya üçüncü bir kişi girmeksizin yüz yüze konuşarak sorunlarını çözme yöntemidir. Bu yöntemde kişiler sorunlarıyla ilgili duygularını, isteklerini ve sorunun nedenlerini karşılıklı olarak birbirlerine söylerler.

Kaçınma: Herhangi bir anlaşmazlıkla karşılaştığınızda anlaşmazlığın konusu sizin için önemli değilse, anlaşmazlıkla yüz yüze gelmek istemiyorsanız, çözüm için yeterli zamanınız yoksa veya çözüm için umutlu değilseniz anlaşmazlık yaşadığınız kişilerden veya ortamlardan uzak durursunuz.

Uyma: Diğer kişilerle ilişkileriniz çok önemli, amaçlarınız önemli değilse anlaşmazlık yaşadığınız kişiyle ilişkileriniz bozulmasın diye tartışma çıkmaması için uğraşsınız. Bu yöntemde karşınızdaki kişiyle iyi ilişkilerinizin bozulmaması için kendi amaçlarınızdan da vazgeçebilirsiniz. Siz kendi amaçlarınızdan vazgeçtiğiniz zaman anlaşmazlık da kendiliğinden çözüme kavuşur.

Güç kullanma: Amaçlarınız çok önemli, ancak anlaşmazlık yaşadığınız kişiyle ilişkileriniz önemli değilse hep kazanan taraf olmak istersiniz. Yani çıkan anlaşmazlıklarda amacınıza ulaşmak için kendi çözüm önerilerinizi kabul ettirmeye çalışsınız. Kaybetmeyi sevmeyişinizden bu süreçte karşınızdaki kişiye amacınızı kabul ettirmek için güç kullanırsınız.

Uzlaşma: Karşılaştığınız anlaşmazlığın çözümü için her iki tarafı da memnun eden kabul edilebilir çözüm önerileri geliştirmeyi istediğinizde bu yöntemi kullanabilirsiniz. Bu yöntemde anlaşmazlığın çözümünde kendi amaçlarınızın bir kısmından vazgeçerken, karşınızdaki kişinin de bazı amaçlarından vazgeçmesini istersiniz. Yani anlaşmazlığın çözümü için iki tarafın da bazı amaçlarından fedakârlık etmesi gerekir.

Yüzleşme: Anlaşmazlık sizin için çözülmesi gereken bir sorunsay, kendinizin ve karşınızdakinin amaçlarına ulaşabilmesi için çaba gösterirsiniz. Amaçlarına ve ilişkilerine önem verdiği için baykuşa benzetilen bu yöntemde her iki tarafı da tatmin eden bir çözüme kavuşmadıkça mutlu olmazsınız. Bu davranış şekilleriyle bireyler anlaşmazlıkları aralarına başka bir kişi girmeden çözebilirler.

Arabuluculuk, anlaşmazlığa düşen kişilerin bağımsız ve tarafsız üçüncü bir kişinin desteği ile sorun üzerinde görüşüp alternatif çözüm önerileri geliştirerek anlaşmazlığı sonlandırma uygulamasıdır.

SORUNLARIMIZIN ÇÖZÜM YOLLARI**Sorunlarımız Hangi Kurumlar Tarafından Çözülür**

Hakkımızı arayacağımız ve hukuki sorunlarımızı çözen kurumların başında "mahkemeler" gelir. Yargı yetkisini kullanan yani hukuki sorunlarımızı çözerek karara bağlayan kurumlara "**mahkemeler**" denir. Mahkemeler Anayasamıza göre Türk Milleti adına bağımsız olarak karar verir. Yani bizim adımıza karar verir ve hiçbir kurum ya da kişiden emir, talimat almadan kararlarını verirler. Mahkemelere başvuru hakkı Anayasal bir haktır. Mahkemelerin verdikleri kararlara uyulması ve saygı gösterilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde birden fazla mahkeme çeşidi vardır. Bu mahkeme çeşitlerinin her birinin baktığı davalar birbirinden farklıdır. Mahkemeleri temel olarak üçe ayırabiliriz:

Ceza mahkemeleri suç olabilecek bir davranışın yargılmasını Cumhuriyet savcılığınca dava açılması halinde yapar. Suç olduğuna karar verirse ceza verir, suç olmadığına karar verirse ceza vermez. Mahkemelerin verdiği temel cezalar, hapis ve para cezasıdır.

18 yaşından küçük çocukların işlediği suçlarda yargılama yapan ceza mahkemeleri ise **çocuk mahkemeleridir**. Bu mahkemelerde çocukların korunması için farklı bir yargılama şekli bulunmaktadır.

Hukuk mahkemeleri tarafların birbiriyle olan anlaşmazlıklarını çözer. Örneğin, bilgisayar satıcısının malı zamanında teslim etmemesinden kaynaklanan zararlara ilişkin anlaşmazlığı hukuk mahkemeleri çözer. Hukuk mahkemelerinin verdiği karar sonucu haklı çıkan taraf, hakkına kavuşacaktır.

İdare mahkemeleri, devlet kurumları tarafından yapılan bir işlemin iptalini ya da devletin bir işleminden doğan zararımızın karşılanması istediğimizde açacağımız davalara bakar. Örneğin, devlet memurları kendileri hakkında verilen disiplin cezalarına karşı idare mahkemelerinde dava açarlar. Ya da okullarda öğrenciler kendilerine verilen notlara karşı idare mahkemelerinde dava açabilirler.

Vatandaşlar ödemeleri istenilen verginin fazla ya da yanlış olduğunu düşünüyorlarsa **vergi mahkemelerinde** dava açarlar. Mahkeme haklı bulursa vergiyi azaltır ya da kaldırır. Mahkemelerin verdikleri kararlara vatandaşların itiraz hakkı vardır. Kararların doğru olup olmadığına Yüksek Mahkemeler karar verir. Yüksek mahkemeler verilen kararı tekrar inceler ve kararın doğru olup olmadığına karar verirler.

Yargı sistemimizin bir parçası da **Cumhuriyet savcılığıdır**. Cumhuriyet savcılığı hepimizin haklarını korur ve suçluların hak ettikleri cezaları alması için çalışır. Suç işlendiğinde bu suçu kimlerin işlediğini, nasıl işlendiğini, neden işlendiğini Cumhuriyet savcılıkları araştırır. Polis ya da jandarma Cumhuriyet savcılarının adına işlem ve araştırma yapar, Cumhuriyet savcılarının verdiği görevleri yerine getirir. Cumhuriyet savcılığı suç işleyenler hakkında ceza davası açar.

Yargı sistemimizde yer alan kurumlardan birisi de **icra ve iflas daireleridir**. Birisinden bir alacağımız varsa ve o bu alacağı ödemiyorsa icra ve iflas dairesine başvururuz. İcra ve iflas dairesi bizi haklı görüyorsa alacağımızı borçludan alır ve bize verir. Borç konusunda hukuk mahkemelerinden bir karar verildiğinde karşı taraf bunu ödemiyorsa mahkeme kararının uygulanmasını icra ve iflas dairesi sağlar.

GÖREVLERİYLE YARGI KURUMLARIMIZ

Anayasa Mahkemesi, Yüksek Mahkemelerimizin birisidir. Anayasa Mahkemesi tüm vatandaşlarımızın haklarını korur. Anayasada yazılı haklarımızı korumak için çıkartılan kanunları açılan dava üzerine inceler. Kanunların Anayasa'mıza aykırı olduğu kararına varırsa o kanunu iptal eder. Temel hak ve özgürlüklerimizden bir kamu kurumu tarafından ihlal edildiğini düşünüyorsak Anayasa Mahkemesine "Bireysel Başvuru"da bulunabiliriz. Bireysel başvuru hakkımızı kullanabilmek için konuya ilişkin olarak idari ve yargısal tüm süreçleri tamamlamış olmamız gerekir. Mahkemelerin verdiği kararları inceleyen Yüksek Mahkemeler, Yargıtay ve Danıştay'dır. Yüksek mahkemeler ülkemizin tüm mahkemelerinin kararlarına itiraz edilmesi durumunda dosyaları yeniden incelerler. Mahkemelerin verdiği kararlara itiraz hakkı Anayasa'mızda yer alan "hak arama özgürlüğünün" bir parçasıdır.

Ceza mahkemelerinin ve hukuk mahkemelerinin verdiği kararların doğru olup olmadığına davanın taraflarının itiraz etmesi olarak tanımlanan temyize başvuruları durumunda **Yargıtay** karar verir.

İdare ve vergi mahkemelerinin verdiği kararların doğru olup olmadığına ise **Danıştay** karar verir.

Ülkemizde bu mahkemeler dışında sadece asker kişilerin işledikleri bazı suçları değerlendiren "askeri mahkemeler" ve bu mahkemelerin kararlarına itiraz edilmesi halinde bu itirazları inceleyen "**Askeri Yargıtay**" ile asker kişilerin görevleri ile ilgili idari işlemlere itiraz edebilecekleri "**Askeri Yüksek İdare Mahkemesi**" adlı mahkemeler bulunmaktadır.

Adalet Bakanlığı, adalet işlerinin yürütülmesi için gerekli hukuki, mali ve idari koşulları sağlamakla görevli kuruluştur. Ülkemizde diğer yargı kurumları yanında, mahkemelerin bağımsızlığı ile hâkimlik ve savcılık teminatının sağlanması için görev yapan **Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu** bulunmaktadır. Görevlerini yerine getirirken bağımsız olan Kurul, hâkim ve Cumhuriyet savcılarının mesleğe kabulü, tayini, görevlerini mevzuata uygun olarak yapıp yapmadıklarının denetlenmesi, Yargıtay ve Danıştay'a üye seçilmesi gibi görevleri yerine getirir.

Türkiye Adalet Akademisi hâkim, Cumhuriyet savcılar ve yargı çalışanlarına yönelik mesleki eğitim hizmetleri vermektedir. **Adliye**, hukuk ve adalet işlerinin görüldüğü devlet kuruluşudur. Mahkemeler, Cumhuriyet savcılıkları, icra ve iflas daireleri adliyelerde faaliyetlerini sürdürürler.

Noter çeşitli belge ve sözleşmelere resmiyet kazandırmakla yükümlü kamu görevlisidir. Ülkemizde Türkiye Noterler Birliği denilen bir kuruma bağlıdır.

Noterliklerde görev yapan noterlerin onayladığı evrak resmi niteliğe kavuşur. Bu nedenle işlemlerimizi noterliklerde yaptırılmazız faydalı olacaktır.

Baro bir şehirde bulunan avukatların kayıtlı ve bağlı buldukları meslek kuruluşudur. Yargının ayrılmaz bir parçası olan savunmayı barolar temsil eder. Ülke genelindeki tüm barolar Türkiye Barolar Birliği denilen bağımsız bir kuruluşa bağlıdır.

YARGI SİSTEMİNDE ÇALIŞANLAR VE HAKKIMIZI KORUYANLAR

Hâkimler, yüksek mahkemeler ile diğer mahkemelerde görev yaparlar. Hiçbir kurum, kuruluş ya da kişi görevleri ile ilgili konularda onlara emir ve talimat veremez. Mahkemelere gelen davalara hâkimler bakar ve karar verir. Ceza verilecekse cezayı yalnızca hâkimler verir.

Cumhuriyet savcısı, kanunlarda suç sayılan bir fiilin ortaya çıkması halinde soruşturma yürüten görevlidir. Kendisi adına işlem yapan polis ve jandarma vasıtası ile suçların ortaya çıkması, şüphelilerin yakalanması ve mahkeme önüne çıkması için çalışır. Cumhuriyet savcısı suç işleyenler hakkında her türlü araştırmayı yapar, delilleri toplar ve gerekli görürse ceza davası açar. Suç işlenmediği konusunda kanaat getirirse dava açmaz. Dava açıldığında bu davalara ceza mahkemeleri bakar. Tüm kurum ve kuruluşlar Cumhuriyet savcılarının yürüttükleri soruşturmalarla ilgili talimatlarını yerine getirmek zorundadır.

Avukatlar, kişilerin haklarını savunmak için görev yaparlar. Mahkemeler, Cumhuriyet savcılıkları ve tüm devlet kurumları ile özel sektör kuruluşlarında kişilerin hakkını aramak ve hukuki süreçler konusunda onlara yol göstermek için çalışırlar. Avukatların bağlı olduğu meslek kuruluşları Barolardır. Eğer bir konuda hukuki yardım istiyorsak doğrudan Barolara da başvurmamız mümkündür.

İcra memurları, kişilerin ödenmeyen alacaklarının ödenmesi için çalışırlar. Borçludan alacağını alamayanlar icra ve iflas dairesine başvuru yapabilir. İcra ve iflas dairesinde başvuruyu inceleyen ve başvuru sahibinin haklı olması halinde hakkına kavuşmasını sağlayan icra memurudur. Hukuk mahkemelerinin

verdiği bazı kararların yerine getirilmesini de icra memurları sağlar.

Zabit kâtabi mahkeme salonlarında yapılan duruşmalardaki konuşma ve işlemleri hâkimin talimatıyla kayıt altına alan görevlidir. Duruşmalarda tüm konuşulanlar hâkim tarafından zabit kâtabi aracılığıyla yazdırılır. Zabit kâtabileri duruşma salonlarında hâkimin oturduğu bölümün alt tarafında oturur ve hâkim tarafından söylenenleri bilgisayar vasıtasıyla yazarlar. Ayrıca Cumhuriyet savcılıklarında ve adliyelerdeki diğer birimlerde de yazım işlerini yerine getiren zabit kâtabileri görev yapar.

Zabit: Meclis, kurul, mahkeme, Cumhuriyet savcılığı ve benzeri yerlerde söylenen sözlerin yazıya geçirilmesidir.

Mübaşir mahkeme salonunda duruşma yapılırken hâkimin beyanını alacağı kişileri içeriye çağırın, oturacakları yeri gösteren ve hâkimlerin duruşma salonunun düzeni ile ilgili talimatlarını taraflara bildiren ve uygulayan görevlidir.

İnfaz ve koruma memuru suç işlediği için hakkında mahkemelerce hapis cezası verilenlerin cezalarını çektiği ve suç işlediği iddiasıyla tutuklananların tutulduğu "ceza ve infaz kurumlarında" düzeni, mahkumların ve tutukluların kurallara uygun biçimde davranmasını sağlamakla görevli kişidir.

YARGILAMA SİSTEMİNİN SAĞLADIĞI ADALET CEZA MAHKEMELERİNİN VERDİĞİ BAŞLICA KARARLAR ŞUNLARDIR:

Beraat Kararı: Sanığın yüklenen suçu işlemediği ya da fiilin suç olmadığı anlaşıldığında mahkeme beraat kararı verir.

Mahkumiyet Kararı: Mahkeme bir suçun işlendiğine karar verdiğinde hapis cezası ile para cezası verebilir.

Tutuklama Kararı: Ceza mahkemeleri şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması, delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme ihtimali varsa bazı suçlarda tutuklama kararı verebilirler. Tutuklanan şahıs tahliye edilene kadar ceza ve infaz kurumunda kalır.

Tahliye Kararı: Tutuklama sebepleri ortadan kalktığında mahkemeler tahliye kararı verirler. Hakkında tahliye kararı verilen kişi aynı anda başka bir suçtan tutuklu değilse derhal ceza ve infaz kurumundan çıkarılır.

HUKUK MAHKEMELERİNİN VERDİĞİ BAŞLICA KARARLAR ŞUNLARDIR:

Kabul Kararı: Hukuk mahkemeleri eğer açılan davada davacının haklı olduğuna inanıyorsa "davanın kabulü" kararı verir.

Red Kararı: Hukuk mahkemeleri eğer açılan davada davacının haklı olmadığına inanıyorsa "davanın reddi" kararı verir.

İDARE VE VERGİ MAHKEMELERİNİN VERDİĞİ BAŞLICA KARARLAR ŞUNLARDIR:

Kabul Kararı: İdare ve vergi mahkemeleri eğer açılan davada davacının haklı olduğuna inanıyorsa "davanın kabulü" kararı verir.

Red Kararı: İdare ve vergi mahkemeleri eğer açılan davada davacının haklı olmadığına inanıyorsa "davanın reddi" kararı verir.

İptal Kararı: İdare mahkemeleri eğer açılan davada idarenin bir işlemini hukuka aykırı bulursa "iptal kararı" verir.

CUMHURİYET SAVCILIKLARININ VERDİĞİ BAŞLICA KARARLAR ŞUNLARDIR:

İddianame: Bir suç soruşturması neticesinde suçun işlendiğine ilişkin yeterli delil olması halinde dava açmaya karar veren Cumhuriyet savcısının ceza mahkemelerine dava açmak için düzenlediği belgedir.

Kovuşturmayaya Yer Olmadığına Dair Karar: Bir suç soruşturması neticesinde suçun işlenmediğine inanan Cumhuriyet savcısının vermiş olduğu karardır. Bu karara "Takipsizlik Kararı" da denir.

Zeki DOĞAN-Sosyal Bilgiler Öğretmeni

www.zekidoğan.net